

Socialförsäkringsutskottets betänkande

1982/83: 19

om studiestöd (prop. 1982/83: 100)

Utskottet behandlar i detta betänkande de i proposition 1982/83:100 under utbildningsdepartementet, bilaga 10, litt. G. Studiestöd m. m. upptagna anslagen G 1–G 7. I anslutning härill behandlar utskottet också ett antal motionsyrkanden om studiesociala frågor.

Anslaget G 8 behandlas i betänkande SfU 1982/83: 25.

Propositionen

Regeringen har i proposition 1982/83: 100, bil. 10 (utbildningsdepartementet) under litt. G. Studiestöd m. m. föreslagit riksdagen att

(G 1) godkänna att 20 100 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1983/84 används för att delvis finansiera anslaget Centrala studiestödsnämnden m. m.,

(G 1) till Centrala studiestödsnämnden m. m. för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 55 392 000 kr.,

(G 2) godkänna vad som förordats angående förvaltningen av vissa äldre studielån,

(G 2) godkänna att 7 551 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1983/84 används för att delvis finansiera anslaget Ersättning till vissa myndigheter för deras handläggning av studiesocialt stöd,

(G 2) till Ersättning till vissa myndigheter för deras handläggning av studiesocialt stöd för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 21 457 000 kr.,

(G 3) till Studiehjälp m. m. för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 1 159 300 000 kr.,

(G 4) anta förslag till lag om ändrade återbetalningsvillkor för vissa äldre studielån,

(G 4) till Studiemedel m. m. för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 3 862 800 000 kr.,

(G 5) anta förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1973: 349),

(G 5) godkänna att 582 400 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1983/84 används för att finansiera anslaget Vuxenstudiestöd m. m.,

(G 5) till Vuxenstudiestöd m. m. för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 582 400 000 kr.,

(G 6) godkänna att 36 000 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1983/84 används för att finansiera delar av anslaget Timersättning vid grundutbildning för vuxna,

(G 6) till Timersättning vid grundutbildning för vuxna för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 64 000 000 kr.,

(G 7) till Kostnader för avskrivning av vissa studielån med statlig kreditgaranti för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kr.

De i propositionen intagna författningsförslagen är följande:

Förslag till

Lag om ändrade återbetalningsvillkor för vissa äldre studielån

Härigenom föreskrivs följande.

1 § En låntagare, som har beviljats studielån enligt studiehjälpsreglementet (1964: 402), kan begära att lånet jämte ränta skall återbetalas som om fråga vore om återbetalningspliktiga studiemedel enligt studiestödslagen (1973: 349).

I sådana fall gäller bestämmelserna i 8 kap. studiestödslagen och i denna lag.

2 § De ändrade återbetalningsvillkoren skall alltid gälla med verkan från och med den 1 januari visst år (förändringsåret).

Ansökan om ändrade återbetalningsvillkor skall ges in till centrala studiestödsnämnden och får tidigast avse tiden från och med nästkommande 1 januari (förändringsdagen). Om ansökan ges in senare än den 31 augusti visst år, får den dock tidigast avse tiden från och med den 1 januari andra året efter ansökningsåret.

3 § Frågor om ändrade återbetalningsvillkor prövas av centrala studiestödsnämnden.

4 § Förändringen skall omfatta samtliga amorteringar och ränteannuiteter. Centrala studiestödsnämnden får besluta att årsränta, som har förfallit till betalning på förändringsdagen, skall omfattas av förändringen.

5 § För sådan låntagare som inte har uppburit återbetalningspliktiga studiemedel före förändringsdagen skall bestämmelsen i 8 kap. 2 § studiestödslagen (1973: 349) om första avgiftsåret avse det år från och med vilket förändringen sker. Årsbeloppet för detta år beräknas dock till det belopp som skulle ha utgått i amortering och ränteannuitet för året, om förändringen inte hade skett. Om den återbetalningsskyldige efter förändringsdagen uppbär återbetalningspliktiga studiemedel enligt studiestödslagen beräknas årsbeloppet för närmast följande år enligt 8 kap. 25–28 §§ studiestödslagen.

6 § För sådan låntagare som har uppburit återbetalningspliktiga studiemedel för vilka årsbelopp enligt 8 kap. 22 § studiestödslagen (1973: 349) skall beräknas för förändringsåret gäller följande bestämmelser.

Bestämmelserna i 8 kap. 25–28 §§ studiestödslagen om avgiftsår d skall avse det år från och med vilket förändringen sker. Bestämmelserna i samma paragraf om nya studiemedel skall därvid tillämpas på de amorteringar och ränteannuiteter och årsräntor som omfattas av förändringen. Årsbeloppet för avgiftsår d får dock inte bestämmas till lägre belopp än det som skulle ha utgått i amortering och ränteannuitet för samma år, om förändringen inte hade skett.

7 § För låntagare som har uppburit återbetalningspliktiga studiemedel,

för vilka årsbelopp inte skall beräknas för förändringsåret, gäller att återbetalningen av samtliga lån, som skall återbetalas som studiemedel, börjar enligt bestämmelserna i 8 kap. 2 § studiestödslagen (1973: 349).

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1984.

2. Om de ändrade återbetalningsvillkoren skall gälla från den 1 januari 1985 eller från den 1 januari 1986 avskrivs tio procent av den kapitaliserade räntan, dock minst 200 kronor, i samband med förändringen. Om den kapitaliserade räntan understiger 200 kronor avskrivs i stället återstående kapitaliserad ränta.

Förslag till

Lag om ändring i studiestödslagen (1973: 349)

Härigenom föreskrivs i fråga om studiestödslagen (1973: 349)¹

dels att punkterna 6 a–e i övergångsbestämmelserna skall upphöra att gälla,

dels att nuvarande 5 kap. 4–8 §§ och 6 kap. 6–10 §§ skall betecknas 5 kap. 5–8, 4 §§ och 6 kap. 7–10 §§ respektive 6 §,

dels att de nya 5 kap. 5 och 7 §§ samt 6 kap. 7 och 9 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att 2 kap. 1 §, 3 kap. 5, 7, 11 och 24 §§, 4 kap. 3, 16 och 19 §§, 8 kap. 43 §, 9 kap. 2 § samt punkt 6 i övergångsbestämmelserna skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 6 kap. 11 §, av nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***2 kap.**1 §²

Studerande vid grundskolan har rätt till förlängt barnbidrag med 275 kronor i månaden från och med kvartalet efter det under vilket han fyllt 16 år.

Detsamma gäller studerande som *deltager* i motsvarande undervisning vid skola som avses i 33 *eller* 34 § skollagen (1962: 319).

Detsamma gäller studerande som *deltar* i motsvarande undervisning vid skola som avses i 33, 34 *eller* 34 a § skollagen (1962: 319).

3 kap.

5 §

Studiehjälp utgår för sådan del av läsår under vilken den studerande bedriver studier.

Studiehjälp i form av återbetalningspliktiga studiemedel utgår även för tid under vilken den studerande är sjuk enligt vad som anges i 13–19 §§, om ej annat följer av bestämmelser som regeringen meddelar.

Vid tillämpning av första stycket och bestämmelse som avses i andra stycket beaktas endast hela, sammanhängande tidsperioder under ett kalenderhalvår om 15 dagar för heltidsstuderande och 30 dagar för deltidstuderande.

Vid tillämpning av bestämmelse i detta kapitel skall läsår anses omfatta det antal dagar som bestämmes av regeringen eller myndighet som regeringen utser. Detta antal dagar skall därvid anses infalla under det eller de

¹ Lagen omtryckt 1981: 579.

² Senaste lydelse 1982: 1244.

†1 Riksdagen 1982/83. 11 saml. Nr 19

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

kalenderhalvår som bestämmes av regeringen eller myndighet som regeringen utser.

7 §³

Inackorderingstillägg utgår med 365 kronor i månaden till studerande som behöver inackordering. Tillägget omfattar dessutom hemreseersättning enligt de närmare bestämmelser som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen utser.

Inackorderingstillägg utgår med 400 kronor i månaden till studerande som behöver inackordering. Tillägget omfattar dessutom hemreseersättning enligt de närmare bestämmelser som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen utser.

11 §⁴

Behovsprövat tillägg utgår med högst 265 kronor i månaden.

Behovsprövat tillägg utgår med högst 290 kronor i månaden.

Närmare bestämmelser om behovsprövat tillägg meddelas av regeringen.

24 §

Vid beräkning av studiehjälp för sådan del av läsår som överskjuter eller ej uppgår till hel månad, skall för vecka beräknas en fjärdedel av månadsbeloppet. Studiehjälp beräknas icke för dagar, som ej utgör hel vecka.

Vid beräkning av studiehjälp, skall för period om 15 dagar beräknas hälften av månadsbeloppet.

Belopp som enligt första stycket beräknas för vecka avrundas till helt krontal vid öretal under 50 nedåt och vid annat öretal uppåt.

Belopp som enligt första stycket beräknas för period om 15 dagar avrundas till helt krontal vid öretal under 50 nedåt och vid annat öretal uppåt.

4 kap.

3 §

Studiemedel får ej beviljas för tid för vilken särskilt vuxenstudiestöd enligt 7 kap. redan har beviljats.

Beviljas studerande särskilt vuxenstudiestöd för sådan tid för vilken den studerande redan har beviljats studiemedel, får den studerande ej uppbära studiemedlen för denna tid. Har den studerande redan uppburit studiemedel för sådan tid gäller 7 kap. 20 §.

Studiemedel får ej heller beviljas eller uppbäras för tid för vilken utbildningsbidrag under arbetsmarknadsutbildning eller utbildningsbidrag för doktorander utgår, om ej

Studiemedel får ej heller beviljas eller uppbäras för tid för vilken utbildningsarvode under lärarutbildning, utbildningsbidrag under arbetsmarknadsutbildning eller ut-

³ Senaste lydelse 1982: 266.

⁴ Senaste lydelse 1982: 266.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

annat följer av bestämmelse som regeringen meddelar.

bildningsbidrag för doktorander utgår, om ej annat följer av bestämmelse som regeringen meddelar.

16 §

För heltidsstuderande minskas det belopp som utgår enligt 13 § första stycket och 14 § för varje hel, sammanhängande tidsperiod om 15 dagar med en artondel av den del av den studerandes inkomst under kalenderhalvåret som överstiger nedan för skilda perioder angivna delar av basbeloppet, nämligen

Antal hela, sammanhängande tidsperioder om 15 dagar för vilka studiemedel skall utgå under kalenderhalvåret

Del av basbeloppet

högst 3	125 procent
4	110 procent
5	95 procent
6	85 procent
7	70 procent
lägst 8	55 procent

Antal hela, sammanhängande tidsperioder om 15 dagar för vilka studiemedel skall utgå under kalenderhalvåret

Del av basbeloppet

högst 2	135 procent
3	125 procent
4	110 procent
5	95 procent
6	85 procent
7	75 procent
8	65 procent
9	55 procent
lägst 10	45 procent

19 §

För deltidsstuderande minskas det belopp som utgår för ett kalenderhalvår enligt 13 § första stycket och 14 § för varje hel, sammanhängande tidsperiod om 30 dagar med en niondel av den del av den studerandes inkomst under kalenderhalvåret som överstiger 140 procent av basbeloppet.

För deltidsstuderande minskas det belopp som utgår för ett kalenderhalvår enligt 13 § första stycket och 14 § för varje hel, sammanhängande tidsperiod om 30 dagar med en niondel av den del av den studerandes inkomst under kalenderhalvåret som överstiger nedan, för skilda perioder angivna delar av basbeloppet, nämligen

Antal hela, sammanhängande tidsperioder om 30 dagar för vilka studiemedel skall utgå under kalenderhalvåret

Del av basbeloppet

1	160 procent
2	150 procent
3	140 procent
4	130 procent
lägst 5	120 procent

Utöver vad som följer av första stycket minskas det belopp som enligt 13 § första stycket och 14 § utgår till deltidsstuderande för varje hel sammanhängande tidsperiod om 30 dagar med två fyrtiofemtedelar av den del av den studerandes förmögenhet som överstiger sex gånger basbeloppet.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

4 §

Timstudiestöd utgör 33 kronor för studietimme enligt 3 § första stycket 1 och för timme enligt 3 § första stycket 2.

6 §

Timstudiestöd får inom ett län under samma budgetår utgå med sammanlagt högst det belopp som följer av bestämmelser som regeringen meddelar.

Det belopp som står till förfogande för timstudiestöd inom ett län utgår till

1. arbetstagare som utför sitt arbete *på en huvudsaklig arbetsplats inom länet*,

2. arbetstagare som på grund av resor i sin anställning eller annan omständighet ej utför sitt arbete *på en huvudsaklig arbetsplats men som med hänsyn till sina arbetsförhållanden under den tid utbildningen pågår kan anses tillhöra länet*.

Regeringen eller myndighet som regeringen utser får bestämma att viss del av det belopp som står till förfogande för timstudiestöd inom ett län skall förbehållas

1. sådana arbetstagare för vilka facklig organisation med stöd av 8 § andra stycket ansöker om timstudiestöd eller

2. någon på annat sätt bestämd grupp av arbetstagare.

6 kap.

6 §

Inkomstbidrag utgör 198 kronor för varje dygn.

Internatbidrag utgör 170 kronor för varje dygn.

8 §

Dagsstudiestöd får inom ett län under samma budgetår utgå med sam-

5 §

Timstudiestöd utgör 36 kronor för studietimme enligt 3 § första stycket 1 och för timme enligt 3 § första stycket 2.

7 §

Det belopp som står till förfogande för timstudiestöd inom ett län utgår till

1. arbetstagare som utför sitt arbete *huvudsakligen inom länet och för vilken facklig organisation har ansökt om timstudiestöd*,

2. arbetstagare som på grund av resor i sin anställning eller annan omständighet ej utför sitt arbete *inom huvudsakligen ett län men för vilken facklig organisation, som har sin postadress i länet, har ansökt om timstudiestödet*,

3. arbetstagare som själv har ansökt om timstudiestöd och som är bosatt i länet, när han ger in ansökan om sådant stöd.

7 §

Inkomstbidrag utgör 216 kronor för varje dygn.

Internatbidrag utgör 180 kronor för varje dygn.

9 §

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

manlagt högst det belopp som följer av bestämmelser som regeringen meddelar.

Det belopp som står till förfogande för dagstudiestöd inom ett län utgår till

1. arbetstagare som utför sitt arbete *på en huvudsaklig arbetsplats inom länet*,

2. arbetstagare som på grund av resor i sin anställning eller annan omständighet ej utför sitt arbete *på en huvudsaklig arbetsplats men som med hänsyn till sina arbetsförhållanden kan anses tillhöra länet*,

3. studerande som *ej är arbetstagare* och som är bosatt i länet, när han ger in ansökan om dagstudiestöd.

Regeringen eller myndighet som regeringen utser får bestämma att viss del av det belopp som står till förfogande för dagstudiestöd inom ett län skall förbehållas

1. sådana arbetstagare för vilka facklig organisation med stöd av 10 § andra stycket ansöker om dagstudiestöd,

2. någon på annat sätt bestämd grupp av studerande.

Det belopp som står till förfogande för dagsstudiestöd inom ett län utgår till

1. arbetstagare som utför sitt arbete *huvudsakligen inom länet och för vilken facklig organisation ansökt om dagstudiestöd*,

2. arbetstagare som på grund av resor i sin anställning eller annan omständighet ej utför sitt arbete *inom huvudsakligen ett län men för vilken facklig organisation som har sin postadress i länet, har ansökt om dagstudiestödet*,

3. studerande som *själv har ansökt om dagstudiestöd* och som är bosatt i länet, när han ger in ansökan om sådant stöd.

11 §

Har internatbidrag beviljats facklig organisation för fördelning mellan vissa arbetstagare gäller följande utan hinder av vad som eljest föreskrivs i detta kapitel.

1. Bidraget får utgå till den fackliga organisationen i stället för till den studerande.

2. Bidraget skall motsvara den faktiska kostnaden för resor, kost och logi för den studerande.

3. För varje kurs får bidragen dock aldrig beräknas till högre belopp än som motsvarar 180 kronor i genomsnitt för varje dygn och varje studerande som har rätt till bidraget.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

43 §⁶

Fråga om slutlig avgift för ett avgiftsår prövas särskilt för viss återbetalningsskyldig, om medgivande enligt 39 § har lämnats *eller* om den återbetalningsskyldige begär sådan prövning. *För prövningen gäller 44–49 §§.*

Ansökan om prövning enligt första stycket skall ha kommit in till centrala studiestödsnämnden före utgången av november månad tredje året efter avgiftsåret.

Fråga om slutlig avgift för ett avgiftsår prövas särskilt för viss återbetalningsskyldig.

1. om medgivande enligt 39 § har lämnats,

2. om den återbetalningsskyldige begär sådan prövning *eller*

3. om den återbetalningsskyldige inte har betalt den preliminära avgiften i sin helhet före utgången av året efter avgiftsåret och om han bedöms ha varit bosatt i riket under avgiftsåret.

För prövningen gäller 44–49 §§.
Ansökan om prövning enligt första stycket 2 skall ha kommit in till centrala studiestödsnämnden före utgången av november månad tredje året efter avgiftsåret.

9 kap.

2 §

Har någon uppburit studiestöd obehörigen eller med för högt belopp och har han insett eller bort inse detta, kan vad för mycket utgått genast återkrävas.

Avbryter någon sina studier skall första stycket tillämpas beträffande uppburet studiestöd som avser tiden efter avbrottet. Beror avbrottet på sjukdom skall studiestöd som den studerande uppburit enligt 3 kap. 13–19 §§, 4 kap. 28–35 §§ eller 7 kap. 17 § och de bestämmelser som anges där ej återkrävas. Detsamma gäller vid sådan ledighet som avses i 7 kap. 17 a §.

Avser återkrav enligt första eller andra stycket studiehjälp enligt 3 kap. till sådan studerande, som vid utbetalningstillfället var omyndig på grund av ålder, åvilar betalningsskyldigheten den som då var den omyndiges förmyndare.

På studiemedel enligt 4 kap. och på särskilt vuxenstudiestöd enligt 7 kap. som återkräves enligt första eller andra stycket utgår ränta från den dag när medlen uppburits efter en räntesats som vid varje tidpunkt med två procent överstiger normalräntan för lån från statens utlåningsfonder. Om särskilda skäl föreligger, kan återbetalningsskyldig

På återbetalningspliktiga studiemedel enligt 3 kap., på studiemedel enligt 4 kap. och på särskilt vuxenstudiestöd enligt 7 kap. som återkrävs enligt första eller andra stycket utgår ränta från den dag när studiemedlen uppburits efter en räntesats som vid varje tidpunkt med två procentenheter överstiger statens utlåningsränta. På andra

⁶ Senaste lydelse 1982: 266.

Nuvarande lydelse

befrias helt eller delvis från skyldighet att erlægga räntan.

Föreslagen lydelse

former av studiestöd som återkrävs enligt denna paragraf utgår ränta enligt samma räntesats från den dag som infaller en månad efter det beslut om återkrav fattats. Om det finns särskilda skäl kan den återbetalningsskyldige befrias helt eller delvis från sin skyldighet att erlægga räntan.

6. Bestämmelserna i 22 §, 23 § andra och tredje styckena samt 24 § studiehjälpsreglementet (1964:402) äger fortfarande tillämpning med avseende på studielån som beviljats enligt studiehjälpsreglementet, om ej låntagaren begär sådan förändring av återbetalningsvillkoren som avses i andra stycket.

Begär låntagare förändring av återbetalningsvillkoren för studielån enligt studiehjälpsreglementet (1964:402), skall lånet jämte ränta återbetalas som om fråga vore om återbetalningspliktiga studiemedel enligt denna lag i dess lydelse enligt lagen (1974:483) om ändring i studiestödslagen samt punkterna 6a–6e.

6. För studielån som har beviljats enligt studiehjälpsreglementet (1964:402) gäller bestämmelserna i 22 §, 23 § andra och tredje styckena samt 24 § studiehjälpsreglementet fortfarande, allt i den mån annat inte följer av andra–sjunde styckena. För återbetalning av sådant studielån enligt studiehjälpsreglementet för vilket låntagaren har begärt att studielånet skall få återbetalas enligt lagen (1982:000) om ändrade återbetalningsvillkor för vissa äldre studielån gäller dock enbart vad som följer av bestämmelserna i den lagen.

Om låntagaren inte betalar ränta, amortering eller ränteannuitet inom föreskriven tid, skall påminnelse om detta sändas till låntagaren. För påminnelsen utgår påminnelseavgift med belopp som regeringen bestämmer.

Om amorteringsplanen ändras och amorteringstiden därför utsträcks, får amorteringstiden dock förlängas längst till och med det år då låntagaren fyller 65 år. En låntagare är inte skyldig att betala ränta, amortering eller ränteannuitet som förfaller till betalning efter det att låntagaren har fyllt 65 år.

Om en låntagare åberopar tillfälliga svårigheter som skäl för att han inte kan fullgöra sin betalningsskyldighet enligt amorteringsplanen, får centrala studiestödsnämnden besluta om anstånd med erläggande av ränta, amortering och ränteannuitet. Sådant beslut får avse anstånd under högst sex månader.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Den, som under ett eller flera år har uppburit eller uppbär vårdbidrag enligt 9 kap. 4 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring eller motsvarande och på grund av vården av handikappat barn inte kan förvärvsarbeta, får befrias från betalningsskyldighet såvitt avser ett belopp som motsvarar summan av amortering, ränteannuitet och årsränta för samma år.

Föreligger synnerliga skäl får låntagare befrias från honom åvilande betalningsskyldighet även i annat fall än som avses i tredje stycket eller 24 § andra stycket studiehjälpsreglementet (1964: 402).

Föreligger synnerliga skäl får låntagare befrias från honom åvilande betalningsskyldighet även i annat fall än som avses i femte stycket eller 24 § andra stycket studiehjälpsreglementet (1964: 402).

En fordran skall avskrivas om indrivningen skulle vålla mer arbete eller större kostnad än vad som är skäligt och indrivningen inte är påkallad från allmän synpunkt.

Vid frivillig slutreglering av studielån under perioden den 1 juli–den 31 december 1983 avskrivs tio procent av kapitalskulden, dock minst 200 kronor. Understiger kapitalskulden 200 kronor avskrivs i stället återstående kapitalskuld.

Denna lag träder i kraft, såvitt avser 8 kap. 43 § och punkt 6 första–sjunde styckena i övergångsbestämmelserna den 1 januari 1984 samt i övrigt den 1 juli 1983.

Motionerna

I motion 1982/83: 197 av Larz Johansson (c) hemställs att riksdagen begär att regeringen föranstaltar om sådan ändring eller komplettering av studiestödsförordningen att det i motionen anförda syftet kan uppnås.

I motion 1982/83: 322 av Björn Samuelson (vpk) föreslås att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till reformering av det studiesociala stödet under 1980-talet enligt vad som anförs i motionen.

I motion 1982/83: 560 (motivering i 581) av Ulf Adelsohn m. fl. (m) hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag till förbättrade villkor för studiefinansieringen i enlighet med vad som i motionen anförts.

I motion 1982/83: 563 av Ing-Marie Hansson m. fl. (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om en höjning av fribeloppet vid utbetalande av studiemedel.

I motion 1982/83: 565 av Anna Lindh (s) hemställs att riksdagen hos regeringen begär att en utredning tillsätts med uppgift att se över studiestödet.

I motion 1982/83: 568 av Hans Nyhage (m) och Inger Wickzén (m) hemställs

1. att riksdagen beslutar att ansvaret för den uppsökande verksamheten på arbetsplatser skall åvila studieförbunden,

2. att riksdagen beslutar att de statliga bidragen för denna verksamhet skall gå till studieförbunden.

I motion 1982/83: 1071 (motivering i 1070) av Ola Ullsten m. fl. (fp) hemställs att riksdagen beslutar att studiemedelsbeloppet fr. o. m. den 1 juli 1983 skall höjas till 145 % av allmänna basbeloppet.

I motion 1982/83: 1255 av Lilly Bergänder m. fl. (s) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en förändring av 3 kap. 27 § studiestödslagen.

I motion 1982/83: 1262 av Rolf Dahlberg m. fl. (m) hemställs att riksdagen godkänner vad i denna motion förordats om förändringar inom studiehjälpssystemet.

I motion 1982/83: 1281 av Ingrid Sundberg (m) och Bo Arvidson (m) yrkas att riksdagen av regeringen begär en översyn av reglerna för resettilllägg i syfte att åstadkomma större rättvisa mellan elever i olika län och på olika avstånd från skolan.

I motion 1982/83: 1282 av Lars-Ingvar Sörenson (s) och Jan Bergqvist (s) yrkas att riksdagen hos regeringen begär en översyn av studiemedelsbestämmelserna för de utlandsstuderande.

I motion 1982/83: 1284 av Lars Werner m. fl. (vpk) hemställs att riksdagen beslutar godkänna vad i denna motion föreslagits om förändringar inom studiehjälpssystemet.

I motion 1982/83: 1801 av Lennart Bladh m. fl. (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att rätt till kollektiv ansökan gällande tim- och dagstudiestöd samt internatbidrag även skall gälla för handikapporganisationer.

I motion 1982/83: 1809 av Stina Gustavsson (c) hemställs

1. att riksdagen fastställer timstudiestödet till oförändrat 33 kr.,
2. att riksdagen avvisar förslaget om medel till planering av uppsökande verksamhet.

I motion 1982/83: 1810 av Stina Gustavsson m. fl. (c, fp, m) hemställs att riksdagen vidhåller sitt tidigare beslut vad gäller ändring i studielagens bestämmelser så att LRF, SHIO-F och handikapporganisationerna kan tillämpa kollektivt ansökningsförfarande för erhållande av vuxenstudiestödets internatbidrag och att även SFR erhåller samma rätt.

I motion 1982/83: 1816 av Olle Svensson m. fl. (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om gymnasieelevernas resetillägg.

I motion 1982/83: 1817 av Erkki Tammenoksa m. fl. (s) hemställs att riksdagen anhåller att regeringen slopar de nuvarande kvoterna avseende grundskole- och gymnasiestudier och låter vuxenutbildningsnämnderna själva avgöra fördelningen av medel.

I motion 1982/83: 2176 av Per Unckel m. fl. (m) hemställs

1. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära översyn av reglerna för timstudiestödet i enlighet med vad som i motionen anförts,
2. att riksdagen beslutar att timstudiestödet skall utgöra 30 kr. per studietimme,
3. att riksdagen beslutar att antalet timstudiestöd skall vara 20 000 för budgetåret 1983/84,
4. att riksdagen beslutar att avslå regeringens förslag att internatbidragen skall kunna rekvireras kollektivt av de fackliga organisationerna,
5. att riksdagen beslutar att dagstudiestödets inkomstbidrag skall utgå med 180 kr.,
6. att riksdagen beslutar att dagstudiestödets internatbidrag skall utgå med 170 kr.,
7. att riksdagen beslutar att godkänna att 531 100 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1983/84 används för att finansiera anslaget Vuxenstudiestöd m. m.,
8. att riksdagen beslutar att till *Vuxenstudiestöd m. m.* för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 531 100 000 kr.,

9. att riksdagen beslutar att timersättningen vid grundutbildning för vuxna för de studerande som har inkomstbortfall bestäms till 30 kr.,

10. att riksdagen beslutar att godkänna att 29 000 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1983/84 används för att finansiera delar av anslaget till Timersättning vid grundutbildning för vuxna,

11. att riksdagen beslutar att till *Timersättning vid grundutbildning för vuxna* för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 57 000 000 kr.,

12. att riksdagen beslutar att godkänna vad som i motionen anförts om bidrag för uppsökande verksamhet på arbetsplatser samt utbildning av studieorganisatörer m. m.,

Utskottet

Det studiesociala stödet omfattar förlängt barnbidrag till elever över 16 år i grundskolan, studiehjälp till elever under 20 år på gymnasieskolnivå, studiemedel till äldre elever på gymnasieskol- och högskolenivå, vuxenstudiestöd och timersättning vid grundutbildning för vuxna. Vuxenstudiestödet finansieras helt och timersättning vid grundutbildning för vuxna delvis genom en särskild arbetsgivaravgift, vuxenutbildningsavgiften.

Med hänvisning till de besparingar som företagits inom det studiesociala området under innevarande budgetår anser departementschefen att någon ytterligare större besparing inom området f. n. inte bör genomföras. Såvitt gäller studiehjälpen är det tvärtom nödvändigt med vissa förbättringar och också en bättre samordning med övriga familjepolitiska åtgärder med hänsyn till att den överväldigande majoriteten av ungdomar mellan 16 och 18 år befinner sig i reguljär utbildning eller berörs av arbetsmarknadsutbildning.

Kostnaderna för studiemedel har, framhåller departementschefen, stigit kraftigt under senare år beroende dels på en ökad andel studerande som utnyttjar stödet, dels på att de studerande utnyttjar ett genomsnittligt högre belopp än tidigare. Någon höjning av studiemedelsbeloppen är därför enligt departementschefen inte möjlig.

Under senare år har betydande belopp av vuxenutbildningsavgiften förts över till anslaget till folkbildning. Innevarande år bekostas även de fackliga organisationernas centrala kursverksamhet i huvudsak med avgiftsmedel. Departementschefen anser med hänsyn till det kärva ekonomiska läget det inte möjligt att ändra denna ordning. Däremot föreslås höjningar av tim- och dagstudiestödets belopp. Genom den nyligen företagna uppräkningsen av utbildningsbidragets dagpenning sker en höjning även av bidragsdelen inom det särskilda vuxenstudiestödet med ca 20% på grund av den samordning som finns mellan de båda bidragsformerna.

Administrationn av det studiesociala stödet beräknas inom en femårsperiod kunna rationaliseras så att en 10-procentig nedskärning av anslagsramarna kan genomföras.

Utskottet behandlar nedan propositionens olika förslag till medelsanvisning och motionsförslag i anslutning härtill.

G.1 Centrala studiestödsnämnden m. m.

Centrala studiestödsnämnden (CSN) är central förvaltningsmyndighet för ärenden om studiesocial verksamhet. CSN är chefsmyndighet för sex studiemedelsnämnder som handlägger ärenden om studiemedel och 24 vuxenutbildningsnämnder som har hand om ärenden om vuxenstudiestöd och bidrag till uppsökande verksamhet på arbetsplatser.

Medelsbehovet för CSN:s, studiemedelsnämndernas och vuxenutbildningsnämndernas verksamhet beräknas till 55 392 000 kr. Härav beräknas 20 100 000 kr. avse vuxenutbildningsnämndernas verksamhet, CSN:s administration av vuxenstudiestödet och kostnader för information om vuxenstudiestödet, och detta belopp föreslås finansierat genom medel från vuxenutbildningsavgiften. Vid beräkningen har medel till fackliga m. fl. organisationer för information m. m. om vuxenstudiestöd om ca. 1 milj. kr. överförts till anslaget Vuxenstudiestöd m. m.

Utskottet har ingen erinran mot förslaget om medelsanvisning.

G. 2 Ersättning till vissa myndigheter för deras handläggning av studie-socialt stöd

Från anslaget bestrids kostnaderna för postverkets handläggning av studielån och studiemedel och riksförsäkringsverkets och de allmänna försäkringskassornas handläggning av vuxenstudiestöd.

I propositionen förordas att förvaltningen av vissa äldre studielån överförs från postverket till CSN. Vidare föreslås att ett belopp motsvarande kostnaderna för riksförsäkringsverkets och de allmänna försäkringskassornas handläggning av vuxenstudiestödet, 7 551 000 kr., tillförs anslaget genom medel från vuxenutbildningsavgiften. Till anslaget föreslås anvisat ett förslagsanslag av 21 457 000 kr.

Utskottet biträder propositionen i nämnda delar.

G. 3 Studiehjälp m. m.

Från anslaget bestrids kostnaderna för förlängt barnbidrag och studiehjälp.

Det förlängda barnbidraget och studiebidraget inom studiehjälpen har fr. o. m. den 1 januari i år höjts från 250 till 275 kr. i månaden i samband med en motsvarande höjning av det allmänna barnbidraget (prop. 1982/83: 55, SfU 1982/83: 13, Rskr 101).

Studiehjälpen består förutom av studiebidraget av olika tillägg. Resetillägg eller inackorderingstillägg utgår utan ekonomisk prövning medan inkomstprövat tillägg och behovsprövat tillägg förutsätter en sådan prövning. Detsamma gäller återbetalningspliktiga studiemedel inom studiehjälpssystemet.

I propositionen föreslås att inackorderingstillägget höjs från nuvarande 365 kr. till 400 kr. per månad.

Beträffande resetillägget anför departementschefen att det senast den 1 juli 1983 kommer att finnas länsbolag för kollektivtrafiken i samtliga län och att hon efter överläggningar med bl. a. Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet avser att återkomma i frågan om förändringar av resetilläggen. Så har numera skett i den nyligen avlämnade propositionen 1982/83: 129 om vissa studiesociala frågor. I denna proposition föreslås att de medel som i budgetpropositionen beräknats för resetillägget omvandlas till ett riktat statsbidrag till läns huvudmännen, som skall ansvara för de dagliga resorna till och från skolan för de studiehjälpsberättigade eleverna.

I motionerna 1281 av Ingrid Sundberg och Bo Arvidson och 1816 av Olle Svensson begärs en översyn av reglerna för resetillägg. I motionerna tas olika problem upp när det gäller överensstämmelsen mellan resebidragens storlek och de faktiska kostnaderna för resorna.

Med hänsyn till det numera framlagda förslaget om ett överförande av ansvaret för elevernas resor till läns huvudmännen för kollektivtrafiken, vilket kommer att behandlas i utskottets betänkande SfU 1982/83: 25, behöver motionerna 1281 och 1816 inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motion 197 av Larz Johansson begärs att rese- och inackorderingstillägg skall kunna utgå även till elever i förberedande dansutbildning. Denna utbildning, som försöksvis får anordnas i Stockholm, Göteborg och Malmö som en särskild studieväg inom grundskolan utgör ett obligatoriskt förstadium till den gymnasiala dansutbildningen. Med hänsyn till att hela riket är upptagningsområde för den förberedande dansutbildningen är det enligt motionären nödvändigt med ett statligt åtagande i fråga om rese- och inackorderingskostnaderna för eleverna om principen om rätt till utbildning oberoende av bostadsort och föräldrarnas sociala och ekonomiska ställning skall kunna upprätthållas.

Utskottet kan ställa sig bakom syftet med motionen. Enligt vad utskottet erfarit bereds emellertid f. n. inom utbildningsdepartementet ett ärende om studiehjälp till elever vid förberedande dansutbildning. Utskottet förutsätter att regeringen därvid positivt prövar möjligheterna att ge ekonomiskt stöd till elever som dagligen reser till utbildningsorter eller som måste vara inackorderade där. Motion 197 får med det anförda anses besvarad.

Det inkomstprövade tillägget är vad avser belopp och inkomstprövningsregler samordnat med det statliga bostadsbidraget. Detta innebär att tillägget utgår med högsta belopp, 240 kr. per månad, vid ett ekonomiskt underlag upp till 41 000 kr. för två vårdnadshavare och 33 000 kr. för en ensam vårdnadshavare. Upp till ett inkomstunderlag av 62 000 kr. reduceras tillägget med 15 % av inkomsten och därefter med 22 %. Någon ändring beträffande det inkomstprövade tillägget föreslås inte i propositionen med hänvisning till att inom regeringskansliet pågår beredningen av

bostadsbidragskommitténs nyligen avgivna förslag om förändrade regler för bostadsbidragen.

Rolf Dahlberg m. fl. föreslår i motion 1262 att det inkomstprövade tillägget skall höjas till 300 kr. per månad och att tillägget skall reduceras med 20 % vid inkomster över 62 000 kr. Lars Werner m. fl. föreslår i motion 1284 att tillägget skall höjas till 260 kr. i månaden och reduceras först vid ett inkomstunderlag av 44 000 kr. resp. 35 000 kr. Den övre reduktionsgränsen skall vidare höjas till 67 000 kr. De nämnda motionsförslagen överensstämmer med vad motionärerna föreslagit beträffande de statliga bostadsbidragen i motioner som hänvisats till civilutskottet.

Civilutskottet har i betänkandet CU 1982/83: 22 med hänvisning till pågående beredningsarbete av bostadsbidragskommitténs förslag avstyrkt att förändringar f. n. görs i bestämmelserna om statligt bostadsbidrag. Socialförsäkringsutskottet anser för sin del att det inte heller finns anledning att nu göra någon förändring i bestämmelserna om inkomstprövat tillägg och avstyrker följaktligen bifall till motionerna 1262 och 1284.

Beträffande det behovsprövade tillägget föreslås i propositionen en höjning från 265 kr. till 290 kr. per månad. Vidare föreslås att inkomstgränsen för detta tillägg höjs från 54 000 kr. till 56 000 kr. per år. Utskottet biträder förslagen.

Vid prövningen av rätten till studiehjälp innehåller studiestödslagen en bestämmelse om att i fråga om fosterbarn gäller vad som sägs om föräldrar i stället fosterföräldrar. I och med att barnavårdslagen (1960: 97) ersattes av socialtjänstlagen (1980: 620) mönstrades begreppet fosterbarn ut ur lagstiftningen. Enligt en övergångsbestämmelse till socialtjänstlagen skall dock bestämmelser i lag eller annan författning om fosterbarn, fosterföräldrar och fosterhem tillämpas i den betydelse som de har i den författningen.

CSN har i sin anslagsframställning ansett att begreppet fosterbarn och fosterföräldrar bör tas bort i de studiesociala författningarna så att dessa anpassas till socialtjänstlagen. Departementschefen är inte beredd att nu förorda en sådan ändring.

Lilly Bergander m. fl. framhåller i motion 1255 att det finns ett flertal skäl att få bort bestämmelserna om fosterbarn i de studiesociala författningarna med hänsyn till bristerna i överensstämmelse mellan dessa författningar och socialtjänstlagen. Bl. a. påpekar motionären att placeringen i familjehem inte längre är tidsbegränsad. I de fall placeringen inte längre gäller men den studerande fortfarande bor i det tidigare familjehemmet anser motionärerna att han eller hon måste betraktas som inackorderad eller inneboende med egen ekonomi, varför rätten att erhålla studiestöd inte skall begränsas av bestämmelsen om fosterbarn.

Utskottet delar uppfattningen att tillämpningen av begreppet fosterbarn i de studiesociala författningarna i många fall kan leda till orättvisa conse-

kvenser. Utskottet anser därför att det finns anledning för regeringen att göra en översyn av bestämmelserna. Eftersom frågan är komplicerad är utskottet emellertid inte berett förordna någon bestämd lösning. Vad utskottet anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna med anledning av motion 1255.

I propositionen läggs även fram vissa andra förslag inom studiehjälpsområdet, bl. a. att den studiestödsberättigande tiden skall beräknas på samma sätt som i studiemedelssystemet. Utskottet har ingen erinran mot förslagen eller mot den av regeringen föreslagna medelsanvisningen till anslaget Studiehjälp m. m.

G. 4 Studiemedel m. m.

Studiemedel består av studiebidrag och återbetalningspliktiga studiemedel. För ett normalläsår uppgår studiemedlen för heltidsstuderande till 142 % av basbeloppet inberäknat det särskilda tilläggsbeloppet till basbeloppet om 300 kr. Den övervägande delen av studiemedlen är återbetalningspliktig. Bidragsdelen utgör 2 178 kr. för en heltidsstuderande per normalläsår. Har den studerande barn, kan ett återbetalningspliktigt barn-tillägg utgå med 25 % av basbeloppet per barn.

Studiemedlen utgår efter en prövning mot den studerandes inkomst och förmögenhet. Prövningen för den som studerar heltid minst fyra månader per kalenderhalvår medför reduktion av studiemedlen när inkomsten under kalenderhalvåret överstiger 55 % av basbeloppet. Vid heltidsstudier under kortare tid och vid deltidstudier är reduktionsreglerna gynnsammare.

Studiemedelsskulden löper utan ränta men justeras årligen upp enligt det s. k. garantitalet som fr. o. m. den 1 januari 1982 är 1,042.

Studiemedlen återbetalas genom årliga avgifter, jämnt fördelade över återbetalningstiden. Uppskov med återbetalningen kan beviljas om det s. k. avgiftsunderlaget understiger tre och ett halvt basbelopp.

Såvitt gäller studiemedlens belopp föreslås i motion 560 av Ulf Adelsohn m. fl. att detta höjs till 155 % av basbeloppet. För att höjningen inte skall leda till långsiktiga kostnadsökningar för staten bör enligt motionärerna samtidigt bidragsdelen avskaffas och hela studiemedelsbeloppet göras återbetalningspliktigt. Motionärerna anser att bidragsdelen numera blivit så liten att dess rekryterande effekt får anses som mycket svag. Med hänsyn till att förslagets detaljer och kortsiktiga finansiering bör studeras närmare begärs att regeringen får i uppdrag att lägga fram förslag om ändringar i bestämmelserna om studiemedel fr. o. m. den 1 januari 1984 i enlighet med vad som föreslagits i motionen.

Ett yrkande om en höjning av studiemedlens belopp framförs också i motion 1071 av Ola Ullsten m. fl. Motionärerna begär beslut av riksdagen om en höjning av studiemedlens belopp fr. o. m. den 1 juli 1983 till 145 % av basbeloppet.

Såsom framhållits i propositionen har kostnaderna för studiemedel stigit kraftigt under senare år och fortsätter att stiga. En reell höjning av studiemedelsbeloppet har också genomförts fr. o. m. den 1 januari i år genom att tilläggsbeloppet till basbeloppet på 300 kr. påverkar även beräkningen av studiemedel. I nuvarande pressade budgetläge finns det enligt utskottets uppfattning inget utrymme för en ytterligare höjning av studiemedelsbelopp, och utskottet avstyrker därför bifall till såväl motion 1071 som motion 560.

Motionärerna i motion 563 av Ing-Marie Hansson m. fl. anser att bestämmelserna om inkomstprövning vid studiemedelstilldelningen bör göras generösare för att ge de studerande ökade möjligheter att förvärvsarbeta vid sidan om studierna under lov och helger utan att studiemedlen därmed reduceras. Motionärerna begär ett tillkännagivande till regeringen i frågan.

Utskottet konstaterar att även detta motionsförslag skulle medföra ökade kostnader för studiemedel, och utskottet avstyrker därför bifall till motion 563.

I motion 1282 av Lars-Ingvar Sörenson och Jan Bergqvist behandlas den ekonomiska situationen för studerande som får studiemedel för studier utomlands. Motionärerna erinrar om att den svenska kronans värde som betalningsmedel utomlands minskat med ca en fjärdedel till följd av de senare årens devalveringar vilket förändrat de ekonomiska förutsättningarna för dem som studerar utomlands. Motionärerna begär därför en översyn av studiemedelsbestämmelserna för denna grupp studerande.

Vid studier utomlands kan förutom ordinarie studiemedel även utgå extra studiemedel enligt av CSN utfärdade föreskrifter. Maximibeloppet för extra studiemedel till studerande vid utomnordisk läroanstalt utgjorde per halvår fram till november 1982 7 000 kr. och under november–december 1982 10 000 kr. Fr. o. m. vårterminen 1983 kan högst 12 000 kr. per kalenderhalvår utgå i extra studiemedel. För studier vid läroanstalter i andra nordiska länder gäller inte den nämnda begränsningen. Genom de nämnda ändringarna i bestämmelserna om extra studiemedel har sålunda getts utrymme för hänsynstagande till faktiska kostnadsökningar vid utlandsstudier. Någon särskild åtgärd med anledning av motion 1282 anser utskottet inte påkallad.

Två motioner tar upp frågan om en översyn av studiemedelssystemet. I motion 565 av Anna Lindh erinras om att den år 1975 tillsatta studiestödsutredningen, som haft till uppgift att se över bl. a. studiemedelssystemet, inte kunnat slutföra sitt arbete på ett tillfredsställande sätt på grund av tilläggsdirektiv om att kommande förslag inte får ta nya ekonomiska resurser i anspråk. Motionären menar emellertid, med hänsyn till de förändringar som skett inom högskoleområdet och bland de studerande vad avser ålders- och familjestrukturen sedan studiemedelssystemet infördes, att det

finns goda skäl att åter se över studiemedelssystemet. Syftet med en sådan översyn skall vara att stärka de studerandes ekonomiska situation och införa ett mer skonsamt återbetalningssystem.

Björn Samuelson begär i motion 322 förslag från regeringen om en reformering av studiestödssystemet med den långsiktiga målsättningen att samhället skall stå för hela uppehållet under studietiden. Enligt motionären kan detta ske antingen genom studielön under studietiden eller genom att inkomstgränsen för återbetalning av studiemedlen gradvis höjs. Motionären förordar, med hänvisning till de stora löneskillnader som finns i samhället, det senare alternativet.

En översyn av studiemedelssystemet med en sådan inriktning som kommit till uttryck i motionerna förutsätter att det finns ett ekonomiskt utrymme för reformer på området, ett utrymme som nu inte är tillgängligt. Däremot bör ett kontinuerligt översynsarbete ske i syfte att utnyttja tillgängliga resurser så effektivt som möjligt. Man kan då söka åstadkomma nödvändiga förbättringar genom omprioriteringar. Ett sådant arbete bedrivs också inom CSN och utbildningsdepartementet. Utskottet avstyrker med det anförda bifall till såväl motion 565 som motion 322.

Utskottet biträder regeringens förslag till medelsanvisning till anslaget Studiemedel ävensom de övriga förslag i propositionen som läggs fram under det nu behandlade avsnittet.

G. 5 Vuxenstudiestöd m. m.

Anslaget Vuxenstudiestöd m. m. finansieras genom medel från vuxenutbildningsavgiften, vilken erläggs av arbetsgivare. Avgiften uppgår f. n. till 0,25 % av lönesumman. Under anslaget bestrids, förutom utgifter för särskilt vuxenstudiestöd, dagstudiestöd och timstudiestöd även bidrag som utgår för uppsökande verksamhet på arbetsplatser, planering av uppsökande verksamhet, utbildning av studieorganisatörer och information om vuxenstudiestödet.

Vuxenstudiestöd kan utgå vid såväl längre som kortare studier. Det särskilda vuxenstudiestödet vid längre studier är avsett främst för studerande på grundskol- och gymnasieskolnivå. Stödet utgår under kurstiden dels som ett skattepliktigt bidrag motsvarande 65 % av det utbildningsbidrag som den studerande skulle ha fått vid arbetsmarknadsutbildning, dels i form av återbetalningspliktiga studiemedel. De senare kan utgå med så stort belopp att vuxenstudiestödet för den studerande når samma nivå som ett beskattat utbildningsbidrag.

Dagstudiestödet, som främst är avsett för deltagare i kortare ämneskurser vid folkhögskolor, utgår i form av inkomstbidrag med 198 kr. per dygn och internatbidrag med 170 kr. per dygn.

Timstudiestöd är främst avsett för deltagare i studiecirklar. Stödet utgår med 33 kr. per timme.

Inkomstbidraget inom dagstudiestödet och timstudiestödet kan endast utgå till arbetstagare medan övriga stödformer kan utgå även till andra.

Enligt beräkningar i propositionen kommer inkomsterna från vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1983/84 att uppgå till 760 milj. kr. Därutöver ger enligt propositionen slutregleringen för budgetåret 1981/82 ett överskott på 8 milj. kr. Sedan vissa medel från vuxenutbildningsavgiften överförts till andra anslag beräknas utrymmet för vuxenstudiestöd m. m. uppgå till 582,4 milj. kr. Medlen föreslås fördelade enligt följande:

Uppsökande verksamhet på arbetsplatser	30,0 milj. kr.
Planering av uppsökande verksamhet och utbildning av studieorganisatörer samt information om vuxenstudiestöden	11,0 milj. kr.
Timstudiestöd	64,8 milj. kr.
Dagstudiestöd	71,3 milj. kr.
Särskilt vuxenstudiestöd	405,3 milj. kr.

Med hänsyn till att dagpenningen vid arbetsmarknadsutbildning höjts fr. o. m. den 1 januari i år har kostnaderna för de särskilda vuxenstudiestöden ökat. I propositionen beräknas att utrymme finns för 14 000 helårsstöd vilket är en minskning med 4 400 stöd. Såvitt gäller timstudiestöden förordas i propositionen en höjning av ersättningen från 33 kr. till 36 kr. per timme. Utrymme finns härefter för 20 000 timstudiestöd om 90 timmar, vilket är en minskning med 5 000 stöd. Även dagstudiestödens belopp föreslås höjda, inkomstbidraget från 198 kr. till 216 kr. per dag och internatbidraget från 170 kr. till 180 kr. per dygn. Utrymmet utgör oförändrat 15 000 stöd om 12 dagar.

Utskottet har erfarit att slutregleringen av vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1981/82 gett ett överskott av ytterligare 20 milj. kr. i förhållande till beräkningarna i propositionen. Utskottet föreslår att dessa medel används för finansiering av särskilda vuxenstudiestöd. Beloppet ger utrymme för ytterligare 700 stöd.

Förslaget till medel för uppsökande verksamhet på arbetsplatser, 30 milj. kr., innebär en ökning i förhållande till innevarande budgetår med 2 milj. kr. Förslaget till medel för planering av uppsökande verksamhet och utbildning av studieorganisatörer samt information om vuxenstudiestöden innebär en ökning med 1 milj. kr.

I motion 2176 av Per Unckel m. fl. föreslås en minskning av anslaget till Vuxenstudiestöd m. m. med 51,3 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag. Motionärerna anser att timstudiestödet skall minskas till 30 kr. per timme och inkomstbidraget till 180 kr. per dag samt att internatbidraget skall vara oförändrat. Förslagen motiveras med att det inte skall vara ekonomiskt lönsamt att delta i studiecirklar under arbetstid. Vidare föreslås i motionen att bidragen till uppsökande verksamhet och till planering av uppsökande verksamhet, utbildning av studieorganisatörer och information om vuxenstudiestöden skall sänkas till tillhoppa 7 milj. kr. Motionärerna anför att dessa ändamål under senare år åtnjutit ett betydande stöd

och att de uppdämda behov av kontakt och påverkan som kan ha förelegat i inte ringa utsträckning nu bör vara tillgodosedda. Stina Gustavsson anser i motion 1809 att en höjning av timstudiestödet till den nivå som föreslagits inte är rimlig med hänsyn till reallöneläget inom många branscher, och hon föreslår att timstudiestödet skall utgå med oförändrat belopp. Motionären motsätter sig också den föreslagna höjningen av bidragen till uppsökande verksamhet och planeringsåtgärder m. m. med hänvisning till att det finns en betydande efterfrågan på utbildning med vuxenstudiestöd.

Utskottet anser det angeläget att timstudiestöden och inkomstbidragen, som utgått med oförändrade belopp under de senaste två budgetåren, höjs till en sådan nivå att de täcker inkomstbortfallet vid studier. Utskottet biträder propositionens förslag om höjning av tim- och dagstudiestöden och avstyrker bifall till motionerna 2176 och 1809 i motsvarande delar. Såvitt gäller bidragen till uppsökande verksamhet och åtgärder med planering m. m. av verksamheten framgår av CSN:s anslagsframställning att det fortfarande finns ett stort behov av insatser på detta område för att utbildning och stöd skall nå dem som är i störst behov därav. Utskottet biträder även i detta avseende propositionens förslag och avstyrker bifall till de nämnda motionerna i motsvarande delar.

Det ovan anförda innebär att utskottet utöver regeringens förslag till medelsanvisning föreslår att ytterligare 20 milj. kr. avseende överskott budgetåret 1981/82 på vuxenutbildningsavgiften används för att finansiera anslaget Vuxenstudiestöd och att anslaget höjs med motsvarande belopp.

De särskilda vuxenstudiestöden är som nämnts främst avsedda för studier på grundskolnivå och gymnasieskolnivå. En mindre del av stöden utgår vid yrkesteknisk högskoleutbildning. Enligt anvisningar i regleringsbrev skall, sedan medel för stöd för studier på högskolenivå framräknats, återstående medel fördelas ungefär lika mellan bidrag till studier på grundskolnivå och gymnasieskolnivå. Vid varje ansökningstillfälle får vuxenutbildningsnämnderna omfördela resterande medel från grundskolnivå till gymnasieskolnivå och tvärtom.

Föreskrifterna om fördelning kritiserats i motion 1817 av Erkki Tammen-oxa m. fl. Motionärerna anser att det bör ankomma på vuxenutbildningsnämnderna själva att avgöra fördelningen av medlen. De nuvarande föreskrifterna får enligt motionärerna konsekvenser som direkt strider mot vuxenstudiestödets syfte. I många län har anslagna medel till studier på grundskolnivå inte kunnat förbrukas, och något urvalsförfarande har inte blivit aktuellt mellan de sökande, medan nämnderna vid beviljande av medel för studier på gymnasieskolnivå tvingats tillämpa ett mycket hårt urvalsförfarande. Motionärerna påpekar också att de korta yrkesinriktade gymnasieutbildningarna i allmänhet står öppna även för sökande utan förkunskaper motsvarande grundskolekompetens och att därför många korttidsutbildade vuxna väljer denna utbildning.

Nuvarande anvisningar för fördelning av det särskilda vuxenstudiestö-

det ger såsom nämnts ett visst utrymme för vuxenutbildningsnämnderna för omfördelning av stöden. Med hänsyn till de erfarenheter som redovisats i motionen kan det emellertid finnas anledning för regeringen att överväga om nuvarande kvoteringsregler är helt ändamålsenliga. Utskottet förutsätter att sådana överväganden sker, och någon särskild åtgärd från riksdagens sida med anledning av motion 1817 anser utskottet inte påkallad.

Timstudiestöd kan utgå till deltagare i språkcirklar, fackliga cirklar, samhällsinriktade cirklar och cirklar som vänder sig till handikappade. Det ankommer på skolöverstyrelsen att avgöra om en cirkel har den nämnda inriktningen.

Motion 2176 innehåller också ett yrkande om en översyn av reglerna för timstudiestöd som skall syfta till en klar avgränsning av det ämnesområde som grundar rätt till timstudiestöd.

Utskottet behandlade en motion med likartat syfte vid föregående riksmöte. I betänkande SfU 1981/82: 8 erinrade utskottet om att riksdagen vid 1980/81 års riksmöte tagit ställning till vilka olika slag av cirkelverksamhet som skall berättiga till timstudiestöd och att vägledande uttalanden om verksamhetens inriktning och innehåll getts i samband därmed. Utskottet fann det inte påkallat med någon översyn av bestämmelserna på området. Utskottet vidhåller denna inställning och avstyrker bifall till motion 2176 även i nu behandlad del.

Regeringen har i propositionen förordat att inga centralt utfärdade kvoteringsanvisningar i fortsättningen skall finnas vid fördelning av tim- och dagstudiestöd. Vidare sägs att en sådan friare resursanvändning kan innebära problem beträffande besvärsrätten. Regeringen avser därför att låta se över bestämmelserna om besvär.

CSN har i sin anslagsframställning föreslagit en begränsning av den typ av kurser vid folkhögskolor för vilka dagstudiestöd skall kunna utgå. Regeringen föreslår i stället att ett större ansvar läggs på de fackliga organisationerna och vuxenutbildningsnämnderna när det gäller prioritering av sådana sökande och sådan utbildning så att de av statsmakterna angivna målen med dagstudiestöden uppfylls.

Enligt vad utskottet erfarit pågår f. n. en utvärdering av vuxenstudiestödsreformen hos CSN. Med hänsyn härtill utgår utskottet från att regeringen innan slutlig ställning tas beträffande kvoteringsanvisningar och prioritering mellan utbildningar beaktar resultatet av nämnda utvärdering.

Utskottet utgår vidare från att förslaget beträffande kvoteringsanvisningar tidsmässigt samordnas med översynen av besvärreglerna så att tillämpningsproblem undviks.

Ansökan om timstudiestöd och dagstudiestöd kan göras såväl av enskild person som kollektivt av fackliga organisationer.

Två motioner behandlar möjligheterna att göra kollektiva ansökningar. Lennart Bladh m. fl. begär i motion 1801 att handikapporganisationerna

skall få möjlighet att kollektivt göra ansökningar om såväl tim- som dagstudiestöd medan Stina Gustavsson m. fl. i motion 1810 begär att Lantbrukarnas riksförbund (LRF), Sveriges hantverks- och industriorganisation-Familjeföretagen (SHIO-Familjeföretagen), Sveriges Fiskares riksförbund (SFR) och handikapporganisationerna skall få tillämpa ett kollektivt ansökningsförfarande när det gäller internatbidraget inom dagstudiestödet.

På förslag av utskottet begärde riksdagen vid föregående riksmöte ett förslag från regeringen om rätt till kollektiv ansökan av internatbidrag för såväl egenföretagarorganisationer som handikapporganisationer (SfU 1981/82: 8 och 14, rskr 205). CSN fick därefter i maj 1982 i uppdrag av regeringen att utreda frågan, och uppdraget har redovisats i en rapport i oktober samma år med förslag till författningsändringar. Förslaget innebär att lokala och regionala organisationer av LRF, SHIO-Familjeföretagen och SFR samt Handikappförbundens centralkommitté (HCK) och De handikappades Riksförbund (DHR) medges rätt att kollektivt ansöka om internatbidrag. Rapporten är bilagd till en skrivelse till regeringen i vilken CSN:s styrelse anför att förslaget läggs med utgångspunkt i de direktiv som getts för uppdraget men att CSN vill framhålla att regelsystemet blir mer invecklat och administrativt krångligare än f. n. om förslaget genomförs. Det är en oundviklig följd av en utvidgad rätt till kollektiva ansökningar för icke fackliga organisationer. CSN vill med hänsyn därtill för sin del inte förorda att förslaget genomförs.

I en reservation till betänkande SfU 1981/82: 8 motsatte sig utskottets socialdemokratiska ledamöter att internatbidraget skulle få sökas kollektivt av andra än de fackliga organisationerna. Utskottet ansluter sig till denna uppfattning. Vuxenstudiestödet finansieras enbart med medel från vuxenutbildningsavgiften som erläggs av arbetsgivarna, och det är också i första hand avsett för löntagarna. Så länge egenföretagarna inte erlägger vuxenutbildningsavgift anser utskottet att någon utvidgning av de administrativa möjligheterna för andra än arbetstagare att få del av stöden inte bör genomföras. Härtill kommer de hinder av bl. a. administrativ art som CSN påpekat.

När det gäller frågan om rätt för handikapporganisationerna att göra kollektiv ansökan om tim- och dagstudiestöd talar det förhållandet att handikappade utgör en prioriterad grupp vid bedömningen av rätt till vuxenstudiestöd för att dessa organisationer skulle få rätt att ansöka om vuxenstudiestöd kollektivt. CSN:s förslag berör emellertid endast möjligheten att ansöka kollektivt om internatbidraget.

Utskottet förutsätter att regeringen på grundval av det material som CSN lagt fram ånyo prövar om det utan större administrativa svårigheter går att utvidga rätten att göra kollektiva ansökningar till att avse även de båda ifrågavarande handikapporganisationerna. Motionerna 1801 och 1810 får med det anförda anses besvarade.

Sedan dagstudiestödet sökts och beviljats kollektivt fördelar den fackliga organisationen stöden mellan medlemmarna. Studerande som avslutat sin utbildning med dagstudiestöd måste därefter sända in en rekvisition på internatbidraget. I ett stort antal fall ger den studerande då en fullmakt om utbetalning direkt till den fackliga organisationen.

På CSN:s begäran föreslås i propositionen att internatbidraget skall kunna rekvireras kollektivt av facklig organisation. I motion 2176 hemställs om avslag på detta förslag. Motionärerna menar att ändringen leder till att vuxenutbildningsnämnderna inte kan följa upp vilka personer som utbildats med hjälp av internatbidraget.

Förslaget om kollektiv rekvisition av internatbidraget är ett led i CSN:s försök att rationalisera administrationen av studiestödet. CSN har beräknat att ändringen medför en minskning av ca 34 000 rekvisitioner. Härtill kommer motsvarande färre utbetalningar från försäkringskassorna. Nettovinsten beräknas omräknat i tjänster på vuxenutbildningsnämnderna till 1,5–2,0 tjänster. CSN menar att några påtagliga nackdelar inte finns med ändringen eftersom en uppföljning av vilka som utbildats med internatbidrag kan göras stickprovmässigt.

Med hänsyn till det anförda anser utskottet att förslaget bör genomföras, och utskottet avstyrker bifall till det nu förevarande yrkandet i motion 2176.

Fackliga organisationer och egenföretagarorganisationer erhåller bidrag till uppsökande verksamhet på arbetsplatser. I motion 568 av Hans Nyhage och Inger Wickzén begärs att studieförbunden skall ha ansvaret för den uppsökande verksamheten på arbetsplatser och därmed också bidra till denna verksamhet.

Utskottet avstyrkte vid föregående riksmöte bifall till en motion med samma syfte som den nu förevarande. Utskottet anslöt sig därvid till det ställningstagande beträffande ansvaret för och bidragen till den uppsökande verksamheten som dåvarande departementschefen gjort i budgetpropositionen. Utskottet finner inte nu anledning att frånga detta ställningstagande och avstyrker bifall till motion 568.

G 6. Timersättning vid grundutbildning för vuxna

Timersättning vid grundutbildning för vuxna utgår till ungdomar och vuxna som har fått ingen eller ofullständig utbildning för deltagande i undervisning på grundskolenivå. Stödet utgår med 33 kr. per timme för den som förlorar arbetsinkomst, ersättning från arbetslöshetskassa eller konstant arbetsmarknadsstöd på grund av deltagande i grundutbildningen och till annan med 13 kr. per timme. Ungdomar mellan 16 och 20 år får timersättning endast om de förlorar arbetsinkomst. För övriga i dessa åldersgrupper kan studiehjälp utgå.

Kostnaderna för timersättning till personer som förlorar arbetsinkomst finansieras med medel från vuxenutbildningsavgiften, medan anslaget i övrigt finansieras med budgetmedel.

I konsekvens med förslaget om höjning av timstudiestödets belopp föreslås i propositionen att den högre timersättningen vid grundutbildning för vuxna skall höjas till 36 kr. i timmen. I motion 2176 av Per Unckel m. fl. föreslås att ersättningen sänks till 30 kr. i timmen och att anslaget minskas med 7 milj. kr.

Utskottet har ovan biträtt förslaget i propositionen om en höjning av timstudiestödet till 36 kr., och utskottet biträder såväl förslaget om höjd timersättning vid grundutbildning för vuxna som förslaget till medelsanvisning. Utskottet avstyrker således bifall till motion 2176 också i nu nämnda delar.

G 7. Kostnader för avskrivning av vissa studielån med statlig kreditgaranti

Utskottet biträder regeringens förslag till medelsanvisning under denna punkt.

Lagförslagen

Utskottet har ingen annan erinran mot regeringens förslag till lagändringar än att utskottet föreslår en redaktionell ändring i förslaget till ny lydelse av 9 kap. 2 § studiestödslagen (1973: 349).

Hemställan

Utskottet hemställer

1. att riksdagen godkänner att 20 100 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1983/84 används för att delvis finansiera anslaget Centrala studiestödsnämnden m. m.,
2. att riksdagen till *Centrala studiestödsnämnden m. m.* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 55 392 000 kr.,
3. att riksdagen godkänner vad som förordats i proposition 1982/83: 100 angående förvaltningen av vissa äldre studielån,
4. att riksdagen godkänner att 7 551 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1983/84 används för att delvis finansiera anslaget Ersättning till vissa myndigheter för deras handläggning av studiesocialt stöd,
5. att riksdagen till *Ersättning till vissa myndigheter för deras handläggning av studiesocialt stöd* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 21 457 000 kr.,
6. beträffande *resetillägg*
att riksdagen avslår motionerna 1982/83: 1281 och 1982/83: 1816,
7. beträffande *studiehjälp till elever i förberedande dansutbildning*
att riksdagen avslår motion 1982/83: 197,

8. beträffande *inkomstprövat tillägg*
att riksdagen avslår motionerna 1982/83: 1262 och 1982/83: 1284,
9. beträffande *begreppet fosterbarn*
att riksdagen med anledning av motion 1982/83: 1255 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om en översyn,
10. att riksdagen till *Studiehjälp m. m.* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 1 159 300 000 kr.,
11. beträffande *studiemedlens belopp*
att riksdagen avslår motionerna 1982/83: 560 och 1982/83: 1071,
12. beträffande *inkomstprövning vid studiemedelstilldelningen*
att riksdagen avslår motion 1982/83: 563,
13. beträffande *studiemedel vid studier utomlands*
att riksdagen avslår motion 1982/83: 1282,
14. beträffande *en översyn av studiemedelssystemet*
att riksdagen avslår motionerna 1982/83: 322 och 1982/83: 565,
15. att riksdagen till *Studiemedel m. m.* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag om 3 862 800 000 kr.,
16. beträffande *timstudiestöd*
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del och med anledning av motion 1982/83: 2176 yrkande 3 samt med avslag på motionerna 1982/83: 1809 yrkande 1 och 1982/83: 2176 yrkande 2 antar i propositionen framlagt förslag till lydelse av nya 5 kap. 5 § studiestödslagen (1973: 349),
17. beträffande *dagstudiestödets storlek*
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del och med avslag på motion 1982/83: 2176 yrkandena 5 och 6 antar i propositionen framlagt förslag till lydelse av nya 6 kap. 7 § studiestödslagen (1973: 349),
18. beträffande *bidrag till uppsökande verksamhet och till planering m. m.*
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del avslår motionerna 1982/83: 1809 yrkande 2 och 1982/83: 2176 yrkande 12,
19. beträffande *fördelning av särskilda vuxenstudiestöd*
att riksdagen avslår motion 1982/83: 1817,
20. beträffande *översyn av reglerna för timstudiestöd*
att riksdagen avslår motion 1982/83: 2176 yrkande 1,
21. beträffande *kollektiv ansökan om tim- och dagstudiestöd*
att riksdagen avslår motionerna 1982/83: 1801 och 1982/83: 1810,
22. beträffande *rekvisition av internatbidrag*
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del och med avslag på motion 1982/83: 2176 yrkande 4, antar i propositionen framlagt förslag till ny paragraf, 6 kap. 11 § studiestödslagen (1973: 349),

23. *beträffande ansvar m. m. för uppsökande verksamhet på arbetsplatser*
att riksdagen avslår motion 1982/83: 568.
24. *beträffande medelsanvisning till Vuxenstudiestöd m. m.*
att riksdagen med anledning av propositionen i motsvarande del och med avslag på motion 1982/83: 2176 yrkandena 7 och 8,
dels godkänner att 602 400 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1983/84 används för att finansiera anslaget Vuxenstudiestöd m. m.,
dels till Vuxenstudiestöd m. m. för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 602 400 000 kr.,
25. *beträffande timersättning vid grundutbildning för vuxna*
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del avslår motion 1982/83: 2176 yrkande 9,
26. *beträffande medelsanvisning till Timersättning vid grundutbildning för vuxna*
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del och med avslag på motion 1982/83: 2176 yrkandena 10 och 11,
dels godkänner att 36 000 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1983/84 används för att finansiera anslaget Timersättning vid grundutbildning för vuxna,
dels till Timersättning vid grundutbildning för vuxna för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 64 000 000 kr.,
27. att riksdagen till *Kostnader för avskrivning av vissa studielån med statlig kreditgaranti* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 200 000 kr.,
28. *beträffande lagförslagen*
att riksdagen antar de i propositionen framlagda förslagen till
 - a) Lag om ändrade betalningsvillkor för vissa äldre studielån,
 - b) Lag om ändring i studiestödslagen (1973: 349) i vad förslaget inte berörts under momenten 16, 17 och 22 ovan, dock med den ändringen att 9 kap. 2 § erhåller följande såsom *Utskottets förslag* betecknade lydelse

*Propositionens förslag**Utskottets förslag***9 kap.****2 §**

Har någon uppburit studiestöd obehörigen eller med för högt belopp och har han insett eller bort inse detta, kan vad för mycket utgått genast återkrävas.

Avbryter någon sina studier skall första stycket tillämpas beträffande uppburet studiestöd som avser tiden efter avbrottet. Beror avbrottet på sjukdom skall studiestöd som den studerande uppburit enligt 3 kap. 13–19 §§, 4 kap. 28–35 §§ eller 7 kap. 17 § och de bestämmelser som anges där ej återkrävas. Detsamma gäller vid sådan ledighet som avses i 7 kap. 17 a §.

Avser återkrav enligt första eller andra stycket studiehjälp enligt 3 kap. till sådan studerande, som vid utbetalningstillfället var omyndig på grund av ålder, åvilar betalningsskyldigheten den som då var den omyndiges förmyndare.

På återbetalningspliktiga studiemedel enligt 3 kap., på studiemedel enligt 4 kap. och på särskilt vuxenstudiestöd enligt 7 kap. som återkrävs enligt första eller andra stycket utgår ränta från den dag när *studiemedlen* uppburits efter en räntesats som vid varje tidpunkt med två procentenheter överstiger statens utlåningsränta. På andra former av studiestöd som återkrävs enligt denna paragraf utgår ränta enligt samma räntesats från den dag som infaller en månad efter det beslut om återkrav fattats. Om det finns särskilda skäl kan den återbetalningsskyldige befrias helt eller delvis från sin skyldighet att erlägga räntan.

På återbetalningspliktiga studiemedel enligt 3 kap., på studiemedel enligt 4 kap. och på särskilt vuxenstudiestöd enligt 7 kap. som återkrävs enligt första eller andra stycket utgår ränta från den dag när *medlen* uppburits efter en räntesats som vid varje tidpunkt med två procentenheter överstiger statens utlåningsränta. På andra former av studiestöd som återkrävs enligt denna paragraf utgår ränta enligt samma räntesats från den dag som infaller en månad efter det beslut om återkrav fattats. Om det finns särskilda skäl kan den återbetalningsskyldige befrias helt eller delvis från sin skyldighet att erlägga räntan.

Stockholm den 12 april 1983

På socialförsäkringsutskottets vägnar
SVEN ASPLING

Närvarande: Sven Aspling (s), Nils Carlshamre (m), Doris Håvik (s), Gösta Andersson (c), Allan Åkerlind (m), Ralf Lindström (s), Gullan Lindblad (m), Lena Öhrsvik (s), Siri Häggmark (m), Karin Nordlander (vpk), Nils-Olof Gustafsson (s), Ingegerd Elm (s), Gunhild Bolander (c), Margareta Hemmingsson (s) och Rune Backlund (c).

Reservationer

1. Inkomstprövat tillägg (mom. 8)

Karin Nordlander (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 18 som börjar med "Civilutskottet har" och slutar med "och 1284" bort ha följande lydelse:

I reservation 19 b (vpk) till civilutskottets betänkande 1982/83: 22 har tillstyrkts en höjning av det statliga bostadsbidraget till 260 kr. ävensom att de undre reduktionsgränserna skall höjas till 44 000 resp. 35 000 kr. och den övre reduktionsgränsen till 67 000 kr. Socialförsäkringsutskottet tillstyrker för sin del att i enlighet med förslaget i motion 1284 motsvarande förändringar sker i bestämmelserna om inkomstprövat tillägg. Motion 1262 blir därmed delvis tillgodosedd.

dels att utskottet under moment 8 bort hemställa

8. beträffande inkomstprövat tillägg

att riksdagen med bifall till motion 1982/83: 1284 och med anledning av motion 1982/83: 1262 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. Studiemedlens belopp (mom. 11)

Nils Carlshamre, Allan Åkerlind, Gullan Lindblad och Siri Häggmark (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 20 som börjar med "Såsom framhållits" och slutar med "motion 560" bort ha följande lydelse:

Värdet av studiemedlens totalbelopp har inte följt den allmänna standardutvecklingen utan i stället reellt sett minskat. Detta har föranlett att rekryteringen till sådana heltidsstudier som kräver lång studietid försvagats. Förvärvsarbete vid sidan av studierna har blivit allt vanligare, vilket oftast är till nackdel såväl för den enskilde som för samhället. Utskottet finner det därför angeläget med en höjning av totalbeloppet. För att detta inte skall leda till långsiktiga kostnadsökningar bör bidragsdelen som numera utgör mindre än 8 % av totalbeloppet avskaffas och studiemedlen i sin helhet göras återbetalningspliktiga. Ett avskaffande av bidragsdelen kan också motiveras med att dennas rekryterande effekt numera är mycket liten.

I enlighet med vad som föreslagits i motion 560 anser utskottet att de återbetalningspliktiga studiemedlens totalbelopp skall utgöra 155 % av basbeloppet och att riksdagen nu bör fatta principbeslut härom och uppdra åt regeringen att lägga fram förslag så att reformen kan träda i kraft den 1 januari 1984.

Det anförda innebär att utskottet avstyrker bifall till motion 1071, till den del motionen inte kan anses tillgodosedd genom utskottets förslag ovan.

dels att utskottet under moment 11 bort hemställa

11. *beträffande studiemedlens belopp*

att riksdagen med bifall till motion 1982/83: 560 och med anledning av motion 1982/83: 1071 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. *Studiemedlens belopp (mom. 11)*

Gösta Andersson, Gunhild Bolander och Rune Backlund (alla c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 20 som börjar med "Såsom framhållits" och slutar med "motion 560" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening motiverar såväl de studerandes sociala situation som kravet på att de studerande skall genomföra sina studier på avsedd tid att studiemedlens totalbelopp höjs. I fjolårets budgetproposition tog den dåvarande center-folkparti-regeringen ett första steg för en förbättring av studiemedlen genom att totalbeloppet höjdes från 140 till 142 % av basbeloppet. En ytterligare höjning till 145 % av basbeloppet bör nu ske. Höjningen kan kostnadsberäknas till ca 80 milj. kr. Det får ankomma på regeringen att på tilläggsbudget föreslå anvisade de ytterligare medel som förslaget kan föranleda.

dels att utskottet under moment 11 bort hemställa

11. *beträffande studiemedlens belopp*

att riksdagen med bifall till motion 1982/83: 1071 och med avslag på motion 1982/83: 560 antar följande som *Reservanternas förslag* betecknade

Förslag till

Lag om ändring i studiestödslagen (1973: 349)

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 13 § studiestödslagen (1973: 349) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Reservanternas förslag

4 kap. Studiemedel
13 §

Studiemedel utgår med 7,78 procent av basbeloppet för varje hel, sammanhängande tidsperiod för vilken den studerande har rätt till studiemedel. Tidsperioden skall omfatta för heltidsstuderande 15 och för deltidssstuderande 30 dagar.

Studiemedel utgår med 8,06 procent av basbeloppet för varje hel, sammanhängande tidsperiod för vilken den studerande har rätt till studiemedel. Tidsperioden skall omfatta för heltidsstuderande 15 och för deltidssstuderande 30 dagar.

Vad som sägs i första stycket gäller endast om ej annat följer av 14, 16, 17, 19, 22 eller 25 §.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1983.

4. Översyn av studiemedelssystemet (mom. 14)

Karin Nordlander (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 21 som börjar med "En översyn" och slutar med "motion 322" bort ha följande lydelse:

Vänsterpartiet kommunisterna har vid ett flertal tidigare tillfällen motionsledes framfört kravet på att samhället i ökad omfattning bör finansiera kostnaderna under studietiden och att det långsiktiga målet skall vara att studiestödet ersätts med studielön. Detta förutsätter en samtidig fortlöpande utjämning av motsvarande skillnader i löner i samhället. En alternativ väg för att få en utjämning till stånd är att såsom förordats i motion 322 successivt höja inkomstgränsen vid prövningen av återbetalningsskyldigheten. Lättnaderna i återbetalningsskyldigheten styrs då i första hand till dem som har störst behov därav. Utskottet anser att regeringen med hänsyn till det anförda bör lägga fram förslag till en reformering av studiestödet med den inriktning som angivits ovan. Härigenom tillgodoses även syftet med motion 565.

dels att utskottet under moment 14 bort hemställa

14. beträffande en översyn av studiemedelssystemet

att riksdagen med bifall till motion 1982/83: 322 och med anledning av motion 1982/83: 565 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

5. Timstudiestöd, dagstudiestödets storlek, bidrag till uppsökande verksamhet och till planering m. m. samt medelsanvisning till Vuxenstudiestöd m. m. (mom. 16–18 och 24)

Nils Carlshamre, Allan Åkerlind, Gullan Lindblad och Siri Häggmark (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 22 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "700 stöd" bort ha följande lydelse:

Utskottet har erfarit att slutregleringen av vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1981/82 gett ett överskott av ytterligare 20 milj. kr. i förhållande till beräkningarna i propositionen. Utskottet finner inte skäl att använda detta överskott för vuxenstudiestöd kommande budgetår.

dels att den del av utskottets yttrande på s. 23 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "motsvarande belopp" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning bör tim- och dagstudiestöden samtidigt som de ger en rimlig ersättning för förlorad arbetsförtjänst inte göra det ekonomiskt lönande att delta i utbildning under arbetstid. Timstudiestödet bör därför utgå med 30 kr. per timme för av regeringen föreslaget antal stöd och inkomstbidraget inom dagstudiestödet utgå med 180 kr. per dag. Någon anledning till höjning av internatbidraget anser utskottet inte föreligga. Såvitt gäller bidragen till uppsökande verksamhet och åtgärder med

planering m. m. av verksamheten har sedan reformens tillkomst betydande belopp utgått till dessa ändamål. De uppdämda behov av kontakt och påverkan som tidigare kan ha förelegat bör numera vara till stor del tillgodosedda. För ändamålen bör därför anvisas tillhoppa 7 milj. kr., vilket innebär en besparing på 34 milj. kr.

Det ovan anförda innebär att utskottet tillstyrker bifall till yrkandena 2, 3, 5, 6 och 12 i motion 2176 ävensom yrkandena 7 och 8 i samma motion om medelsanvisning till Vuxenstudiestöd m. m. och avstyrker bifall till propositionen i motsvarande delar. Härigenom tillgodoses delvis även motion 1809.

dels att utskottet under momenten 16–18 och 24 bort hemställa

16. beträffande *timstudiestöd*

att riksdagen med bifall till motion 1982/83: 2176 yrkandena 2 och 3 och med anledning av motion 1982/83: 1809 yrkande 1 samt med avslag på propositionen i motsvarande del antar följande såsom *Reservanternas förslag* betecknade lydelse av nya 5 kap. 5 § studiestödslagen (1973: 349)

Propositionens förslag

Reservanternas förslag

5 kap.
5 §

Timstudiestöd utgör 36 kronor för studietimme enligt 3 § första stycket 1 och för timme enligt 3 § första stycket 2.

Timstudiestöd utgör 30 kronor för studietimme enligt 3 § första stycket 1 och för timme enligt 3 § första stycket 2.

17. beträffande *dagstudiestödets storlek*

att riksdagen med bifall till motion 1982/83: 2176 yrkandena 5 och 6 och med avslag på propositionen i motsvarande del antar följande såsom *Reservanternas förslag* betecknade lydelse av nya 6 kap. 7 § studiestödslagen (1973: 349)

Propositionens förslag

Reservanternas förslag

6 kap.
7 §

Inkomstbidrag utgör 216 kronor för varje dygn.

Internatbidrag utgör 180 kronor för varje dygn.

Inkomstbidrag utgör 180 kronor för varje dygn.

Internatbidrag utgör 170 kronor för varje dygn.

18. beträffande *bidrag till uppsökande verksamhet och planering m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1982/83: 2176 yrkande 12 och med anledning av motion 1982/83: 1809 yrkande 2 samt med avslag på propositionen i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

24. beträffande *medelsanvisning till Vuxenstudiestöd m. m.*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83: 2176 yrkandena 7 och 8 och med anledning av propositionen i motsvarande delar
dels godkänner att 531 100 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1983/84 används för att finansiera anslaget Vuxenstudiestöd m. m.
dels till Vuxenstudiestöd m. m. för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 531 100 000 kr.

6. *Timstudiestöd och bidrag till uppsökande verksamhet och till planering m. m. (mom. 16 och 18)*

Gösta Andersson, Gunhild Bolander och Rune Backlund (alla c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 23 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

En höjning av timstudiestödet till den i propositionen föreslagna nivån motsvarar inte reallöneläget inom många branscher. Utskottet anser därför att regeringens förslag bör avslås av riksdagen. Inte heller när det gäller bidrag till de fackliga organisationerna för planering av uppsökande verksamhet m. m. anser utskottet att någon höjning av bidragen i förhållande till föregående budgetår är motiverad, eftersom det finns en betydande efterfrågan på vuxenstudiestöd.

dels att utskottet under momenten 16 och 18 bort hemställa

16. beträffande *timstudiestöd*

att riksdagen med bifall till motion 1982/83: 1809 yrkande 1 och med avslag på propositionen i motsvarande del och motion 1982/83: 2176 yrkandena 2 och 3 avslår propositionens förslag till ändrad lydelse av nya 5 kap. 5 §.

18. beträffande *bidrag till uppsökande verksamhet och till planering m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1982/83: 1809 yrkande 2 och med anledning av propositionen samt med avslag på motion 1982/83: 2176 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om bidrag till planering av uppsökande verksamhet, utbildning av studieorganisatörer och information om vuxenstudiestöd.

7. *Översyn av reglerna för timstudiestöd (mom. 20)*

Nils Carlshamre, Allan Åkerlind, Gullan Lindblad och Siri Häggmark (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 24 som börjar med "Utskottet behandlade" och slutar med "behandlad del" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det angeläget att en översyn av reglerna för

timstudiestödet sker i syfte att begränsa cirkelverksamheten på arbetstid till studier som är meningsfulla och ändamålsenliga. Annan cirkelverksamhet bör, med hänsyn till de ofrånkomliga störningar på arbetsplatsen som deltagandet i studieverksamhet vållar, kunna genomföras på fritiden. Utskottet tillstyrker sålunda bifall till motion 2176 i nu behandlad del.

dels att utskottet under moment 20 bort hemställa

20. beträffande *översyn av reglerna för timstudiestöd*

att riksdagen med bifall till motion 1982/83: 2176 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om en översyn av reglerna för timstudiestöd.

8. *Kollektiv ansökan om tim- och dagstudiestöd (mom. 21)*

Nils Carlshamre (m), Gösta Andersson (c), Allan Åkerlind (m), Gullan Lindblad (m), Siri Häggmark (m), Gunhild Bolander (c) och Rune Backlund (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 25 som börjar med "I en" och slutar med "CSN påpekar" bort ha följande lydelse:

CSN:s förslag att lokala eller regionala organisationer av LFR och SHIO-Familjeföretagen, SFR, HCK och DHR skall få rätt att kollektivt ansöka om dagstudiestödets internatbidrag grundar sig på det beslut i frågan som riksdagen fattade vid föregående riksmöte. Angelägenheten av att förslaget kan genomföras väger enligt utskottets mening tyngre än de invändningar av administrativ art som CSN framfört. Utskottet anser sålunda att riksdagen bör vidhålla sitt tidigare fattade beslut och begära att regeringen snarast lägger fram författningsförslag i frågan. Det anförda innebär att utskottet tillstyrker bifall till motion 1810 ävensom till motion 1801 i motsvarande del.

dels att utskottet under moment 21 bort hemställa

21. beträffande *kollektiv ansökan om tim- och dagstudiestöd*

att riksdagen med bifall till motion 1982/83: 1810 och med anledning av motion 1982/83: 1801 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

9. *Rekvisition av internatbidrag (mom. 22)*

Nils Carlshamre, Allan Åkerlind, Gullan Lindblad och Siri Häggmark (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 26 som börjar med "Förslaget om" och slutar med "motion 2176" bort ha följande lydelse:

Propositionens förslag om att internatbidraget skall kunna rekvireras kollektivt av de fackliga organisationerna i stället för som nu av den enskilde kursdeltagaren leder såsom framhållits i motion 2176 till att vuxenutbildningsnämnderna inte kan följa upp vilka personer som utbildas

med hjälp av internatbidraget. Enligt utskottets mening är en sådan ordning mycket otillfredsställande och utskottet avstyrker på grund härav bifall till propositionen i motsvarande del.

dels att utskottet under moment 22 bort hemställa

22. beträffande *rekvisition av internatbidrag*

att riksdagen med bifall till motion 1982/83: 2176 yrkande 4 avslår propositionens förslag om att i studiestödslagen (1973: 349) skall införas en ny paragraf, 6 kap. 11 §.

10. *Ansvar m. m. för uppsökande verksamhet på arbetsplatser (mom. 23)*

Nils Carlshamre, Allan Åkerlind, Gullan Lindblad och Siri Häggmark (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 26 som börjar med "Utskottet avstyrkte" och slutar med "motion 568" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning är det naturligt att studieförbunden, som är anordnare av den studiecirkelverksamhet som den uppsökande verksamheten avser, också skall ha ansvaret för denna. Detta är så mycket mer angeläget som det i stor omfattning råder en klar diskriminering av flertalet studieförbund, när det gäller möjligheterna för dem att på arbetsplatserna presentera sitt utbud, erbjuda sin service och stå som cirkelarrangör. Anförtros studieförbunden ansvaret för den uppsökande verksamheten kan den monopolställning som i betydande utsträckning råder vid anordnandet av studiecirkelverksamhet brytas.

En naturlig följd av förslaget ovan är enligt utskottet att studieförbunden också får uppbära de statliga bidragen för den uppsökande verksamheten.

Utskottet tillstyrker med det anförda bifall till motion 568.

dels att utskottet under moment 23 bort hemställa

23. beträffande *ansvar m. m. för uppsökande verksamhet på arbetsplatser*

att riksdagen med bifall till motion 1982/83: 568 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

11. *Timersättning vid grundutbildning för vuxna och medelsanvisning till Timersättning vid grundutbildning för vuxna (mom. 25 och 26)*

Nils Carlshamre, Allan Åkerlind, Gullan Lindblad och Siri Häggmark (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 27 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "nämnda delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan (res. 5) biträtt förslaget i motion 2176 om en beräkning av timstudiestödets belopp till 30 kr. per timme, och utskottet biträder även förslaget i samma motion om en sänkning av timersättning vid grundutbildning för vuxna till motsvarande belopp. Anslaget kan härigenom minskas med 7 milj. kr.

dels att utskottet under momenten 25 och 26 bort hemställa

25. *beträffande timersättning vid grundutbildning för vuxna*

att riksdagen med bifall till motion 1982/83: 2176 yrkande 9 och med avslag på propositionen i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

26. *beträffande medelsanvisning till Timersättning vid grundutbildning för vuxna*

att riksdagen med bifall till motion 1982/83: 2176 yrkandena 10 och 11 och med anledning av propositionen i motsvarande del *dels* godkänner att 29 000 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1983/84 används för att finansiera anslaget Timersättning vid grundutbildning för vuxna,

dels till Timersättning vid grundutbildning för vuxna för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 57 000 000 kr.